

L'enciclopèdia d'argentona

Us presentem un breu tast del que podem trobar en l'*Enciclopèdia d'Argentona*, i del format en què s'editarà. En aquest cas són només cinc entrades que, a més a més, estan retallades i no inclouen tota la informació que sí que sortirà en l'edició definitiva, a causa de la manca d'espai en la revista *fonts*.

ALTAFULLA, CA L'. Casa situada al veïnat de Clarà, al coll que es forma entre la Brolla de l'Abril i el turó d'Aquença a la serra que origina la riera de Clarà, gairebé tocant el terme municipal d'Òrrius.

La masia ha estat objecte de constants reformes, tant interiors com exteriors, que han malmès molts elements de la construcció primitiva, de tal manera que, actualment, només el portal d'onze dovelles, les finestres de la façana principal (amb llinda, brancals i ampit de pedra) i les dues espitlleres, donen testimoni de la seva antiguitat; a la llinda de la planta baixa s'hi llegeix una xifra que sembla dir 1090, però a ben segur que el dígit corresponent a les centenes és un sis deteriorat. És possible que 1690, fos l'any de la construcció de la casa que ens ha pervingut, substituint

una altra de molt més antiga, que consta en el fogatge del 1500, segurament del segle XIII o XIV. Ca l'Altafulla era una de les masies depenents del monestir de Sant Pere de Clarà. És una casa de tres cossos; consta de planta baixa i pis i té teulada a dues vessants, amb carener perpendicular a la façana principal. A la part posterior hi té adossat un altre cos d'una sola planta, que possiblement corresponia al celler o a la quadra dels animals; actualment no hi ha res que indiqui la seva antiga utilitat.

BALL DEL CIRI. Versió argentonina del "ball de morratxes", estès al llarg de la Costa de Llevant, des de Tossa al Masnou, que tingué els seus orígens al segle XVI i que durant el XVIII i XIX en algunes poblacions, com

Lloret i la nostra mateixa, adquirí l'aspecte religiós de la variant que ara ens ocupa.

Es ballava el dia de l'Ascensió en sortir de l'ofici i amb motiu del traspàs de càrrecs dels pabordes.

S'iniciava el ball amb els caps de quina sortints, els quals passaven els atributs als entrants (el ciri les noies, les morratxes els nois); aquests ballaven després i finalment ho feien plegats.

El ball del ciri fou donat per perdut durant molts anys, però avui és sortosament rediviu mercès a l'esforç del matrimoni Clos-Muñoz, que amb la seva incessant recerca ha fet possible la recuperació d'aquesta bella dansa, ballada darrerament a la sortida de missa del dia de Corpus.

BARRAU DE LA PASTANAGA, CAN. Masia situada al veïnat del Puig, entre el torrent d'en Gomis i el del Cau de l'Esparver, avui inclosa en el casc urbà d'Argentona, en el veïnat homònim. Té la teulada amb carener a la façana i consta de dos cossos perpendiculars a ella. El de l'esquerre conté l'entrada, a la qual s'accedeix per un portal rodó, dovellat, i al fons la cuina-menjador, amb llar de foc d'ampli faldar, dins el

qual, en temps recents, s'hi construí un escalfapanxes procurant buscar un tiratge millor que el de la llar de foc primitiva. Entre l'entrada i la cuina hi trobem un rentamans de pedra, que un dia fou convertit en aigüera. Les bigues que sostenen el terra del primer pis no descansen damunt les parets mestres, com és habitual, sinó que ho fan damunt impostes de pedra. Al pis hi ha les habitacions, i les dues principals llueixen finestres gòtiques i festejadors.

Aquesta antiquíssima masia, que avui pertany al patrimoni municipal, entre els segles XIII i XIX fou coneguda per "Mas Moió i, d'aleshores fins als nostres dies, per can Barrau.

La finca contenia dues fonts: la pròpiament dita de can Barrau de Lladó, situada a uns 30 m. a la dreta de la masia, i la de la Pastanaga (l'aigua de la qual tenia fama de guarir les afeccions de ventrell) a uns 150 m. darrera d'ella. Una i altra fonts havien desaparegut en ésser urbanitzada aquella propietat i foren sortosament recuperades pel Grup de Fonts, l'any 2002, que uniren els dos cabals i en feren una de sola, situada a uns deu o dotze metres a l'esquerra de la casa, ombrejada per una gran figuera.

CABOT, CAN. Masia del veïnat de Clarà, encaçada a migdia, que presenta teulada a dues vessants, amb el carener perpendicular a la façana principal. La vessant dreta de la teulada va veure's truncada per una ampliació de la planta pis, realitzada damunt el cos del celler, segurament a mitjan segle XIX.

Un portal d'11 dovelles dóna pas a l'interior, que és força singular, ja que la seva distribució desdiu de la majoria de les masies del terme. L'entrada és més aviat petita, ve a ocupar la meitat del cos central, i al fons s'hi obren les portes de la quadra dels animals i de la cuina; també hi arrenca l'escala d'accés al pis, amb espiell. El cos de la dreta l'ocupa el celler i el de l'esquerre, el menjador.

Al pis, que ha estat objecte de reformes en diverses ocasions, hi trobem a més de la sala, orientada paral·lelament a la façana, mitja dotzena de cambres situades a diferents nivells.

La casa en general, però el cos del celler principalment, es troben en molt mal estat de conservació i és de témer la desaparició d'aquesta històrica masia.

A fora, a l'exterior, una ampla i ben as-

solellada era, amb un lledoner llargament centenari, de 5'20 m de circumferència, en un dels costats, i diverses petites construccions en runes, que correspondrien a les necessitats de la masia: el galliner, la cort dels porcs, etc., situades entorn de la casa. A la façana de ponent un portal d'accés directe a la quadra i, a la paret, un despinat relotge de sol. A uns 4 metres davant per davant d'aquesta façana, i a un nivell lleugerament elevat, hi trobem les restes del que havia sigut el trull de l'oli, i al seu costat, però a un nivell més baix, el gran safareig quadrat on hi aboca aigües la Font de can Cabot, d'abundós cabal (1 litre cada 11 segons a 11-5-80; 1 litre cada 5 segons a 6-6-03), però de dubtosa potabilitat, ja que la mina rep filtracions de les piscines de la urbanització que, en les dècades dels 60 i dels 70, cresqué en aquesta heretat.

En el mateix safareig, però en l'angle diametralment oposat a aquesta deu, s'hi trobava la Font del Gavatx, que l'11 de maig de 1980 tenia un cabal d'aigua d'un litre cada vint-i-dos segons, i que avui està totalment seca a causa de la descurança en què es troba la mina, situada a l'altra riba de la riera de Clarà, fins que el Grup de

Fonts procedí a la seva neteja i agençament (vegi's "Font del Gavatx").

CALVO I QUERALTÓ, GONÇAL (Barcelona, 12-11-1927 - Argentona, 17-6-2000).

Metge. Obtingué la llicenciatura en Medicina a la Universitat de Barcelona l'any 1951 i, dos anys més tard, arribava a Argentona en qualitat de col·laborador del llavors metge titular Dr. Andreu Vintró, mostrant des del primer moment la seva capacitat per atendre i escoltar el malalt amb el rigor del gal·lènic, però també amb un tracte humà i amical.

Coneix Isabel Vergés i es casen a l'església parroquial de Sant Julià d'Argentona el dia 27 d'abril de 1955. Fou un matrimoni arrelat al poble no solament per l'aspecte professional, sinó també per les inquietuds culturals, artístiques, religioses, etc.

En l'aspecte professional cal considerar el seu interès per estar al dia en tots els aspectes de la Medicina, assistint a nombrosos cursos de formació continuada.

L'any 1973 s'especialitzà en Medicina Interna i el 1991/92 en Medicina Familiar i Comunitària. La seva formació, doncs, el porta a desenvolupar un currículum altament meritori. Des del punt de partença de la seva interinitat, a la mort del Dr. Vintró, exerceix de metge pediatre a Mataró (1958), sense desatendre la seva feina d'Argentona; passa a metge ajudant del Dr. Estil·las, que havia obtingut la titularitat de la plaça local i, l'any 1983, l'obté en propietat. Fou metge, també, del Montepio Tèxtil (1954/1957) i del "Hogar del Auxilio Social", a la Torre Amatller, al veïnat cabrerenc d'Agell, de 1962 a 1977, data en què va acabar aquesta prestació.

No obstant això, de 1961 a 1967, havia

format part de l'Ajuntament d'Argentona, en qualitat de regidor de Cultura i Ensenyament i en l'exercici d'aquest càrrec assolí objectius durant llarg temps cobejats per mestres, pares i alumnes.

DIABLES D'ARGENTONA. Grup d'animació pirotècnica creat l'any 1992 que, juntament amb el Grup de Tabalers, tenen cura dels correfocs i altres divertiments igualment basats en la pólvora.

La seva primera actuació pública fou en el correfoc d'aquell Carnaval, rebent el seu "bateig de foc" dels Diables de Montornès del Vallès; amb més rigor, però, hauríem de situar el naixement d'aquest col·lectiu a partir de la reunió celebrada l'octubre del 91, durant la qual es va prendre el compromís formal de convertir en realitat el que fins aleshores no havia sigut més que un projecte, estructurant l'organigrama intern de la colla i assignant-ne els diferents càrrecs i responsabilitats dins la mateixa. Fou designat cap de colla i president de l'entitat en Lluís Viladevall; secretari, Joan Salom; tresorera, Anna Bachs; cap de pirotècnica, Lluís Bachs; també es va decidir que faria de Lucífer en Josep Vidiella i de diablessa l'Ismael Parera, que són les dues forques grosses.

L'any 1997 la Colla de Diables s'ampliava amb l'estrena de la Truja de Foc, bèstia en forma d'ariet que surt davant l'ajuntament, abans de començar el correfocs, per tal de caldejar l'ambient.

El 1998 introduïren la "Repicatronada" al seu repertori. Consisteix a fer esclatar el màxim de petards possible, en el mínim de temps. Hom considera un honor ésser escollit per a "l'encesa de la Repicatronada", acte pel qual es designa la persona que, d'una manera o altra, s'hagi distingit per la seva col·laboració desinteressada amb l'entitat.

Ecos. Premsa.- A l'ombra de Centre Parroquial, el 28 de març de 1948, apareixia el setmanari *Ecos*, que es presentava com

a “*Boletín al servicio de los intereses morales y materiales de Argentona*”. Era la superació del mural del mateix nom que des del 5 de setembre de 1947 es penjava setmanalment a la façana de can Doro.

El seu ideari era eminentment catòlic (el nacional catolicisme d'aquell temps) com reflecteixen els seus editorials i articles de fons. El dirigia en Joaquim Ripoll i Casals, que s'iniciava en el camp del periodisme i que junt amb el vicari Mn. Santiago Casanova i Giner foren els veritables motors del butlletí. La col·laboració fou nombrosa i variada. Tenien com a més directes col·laboradors en Jaume Arenas, Joan Vergés, Joan Rector, Esteve Ros, Lluís Serra, Maria Molist, Carme Bonet, Josep Carbonell... i encara un llarg etcètera de jovenalla, que esporàdicament o amb certa assiduitat, dedicaven unes hores del seu lleure al butlletí.

A finals de 1949, amb el número 88, *Ecos* desapareixia del panorama argentoní per deixar pas a un nou butlletí, l'*Argentona*, de patrocini municipal, que presentà el seu núm. 1 l'abril de 1950.

TRAMVIA, EL. Aquest transport públic ferroviari entre Mataró i Argentona fou inaugurat el dia 27 de maig de l'any 1928, enmig d'una gran expectació. Fins aquest dia la comunicació entre ambdues poblacions s'havia efectuat per mitjà de les tartanes d'en Xicu i d'en Suari, que aviat foren substituïdes per autobusos que representà una major comoditat i rapidesa per als estiuejants que les utilitzaven quasi diàriament, però que en canvi eren d'un preu inaccessible pels nombrosos treballadors argentonins que havien de traslladar-se dues vegades al dia a les fàbriques de la veïna ciutat. L'aparició d'aquest nou mitjà de transport, molt més econòmic, representà per a ells la solució del problema.

El projecte tingué una llarga gestació i fou gràcies a la decidida intervenció del comerciant argentoní Eduard Fortí i Soler i de l'industrial químic Antoni Gaillard i Cluchier –que ja havia participat en la implantació del servei del tramvia entre Montgat i Tiana– que a la fi, i no sense problemes, aconseguís arribar a bon terme. Una Reial Ordre del 23 de maig de 1919

atorgava al Sr. Gaillard la concessió de la línia, però no fou fins al 3 d'agost de 1926 que quedà constituïda l'empresa "Tranvia de Mataró a Argentona" (TRANMASA). Foren els seus socis fundadors, a més dels dits Gaillard i Fortí, els Srs. Rafel Carre-ras (mestre d'obres mataroní), Joaquim de Nadal i Ferrer, Albert Marchal i Matthis, Manuel Soler Anglada i Joan Estrada i Clerch (propietari del servei d'autobusos d'en Xico, que quedava absorbit per TRANMASA). El Sr. Eduard Fortí i Soler en fou el President.

El 13 de setembre d'aquell mateix any ja s'iniciaven les obres de la construcció viària, que tindria una extensió de 5.800 metres, 2.600 d'ells pel casc urbà de Mataró i d'Argentona (que comportaren enfrontaments entre la Companyia i l'Ajuntament mataroní), quedant establert el trajecte amb la sortida, a Mataró, al davant de l'estació de RENFE; seguia pels carrers Pinzón i Lepanto, s'introduïa pel centre de la ciutat fins a la plaça Santa Anna, pujava Riera amunt fins al carrer d'Argentona, seguia pel carrer d'Isern i el que avui és plaça de Granollers (on es trobava la seu de TRANMASA: oficines, cotxeres i central elèctrica) i ja sortia de la ciutat pel que avui és avinguda de Puig i Cadafalch. Seguia per la carretera de Mataró a Granollers fins al torrent de Vera, a partir del qual continuava per la carretera Vella, creuava la riera d'Argentona amb un pont propi, i tornava a ajuntar-se amb la general davant el que avui són els habitatges del MOPU, a l'entrada d'Argentona. Entrava al casc urbà argentoní per l'actual avinguda Puig i Cadafalch fins a la Plaça Nova, on a l'hivern hi tenia el final de trajecte. A l'estiu seguia pel carrer de Bernat de Riudemeia, Josep Solé, i passeig del Baró de Viver, fins a l'Hotel Solé. Tot el trajecte era de via única, si bé existien dos apartadors (després tres), per tal de permetre l'encreuament dels cotxes.

Com hem dit de bon començament,

el dia 27 de maig de 1928 s'estrenava aquesta nova línia ferroviària. L'acte inaugural tingué lloc a les onze el matí, en l'esplanada dels burots (avui plaça de Granollers) davant per davant de la seu oficial de la Companyia, revestit de gran solemnitat. Hi assistiren, entre altres convidats, el Capità General de Catalunya (representat pel general Sagner), el Governador Civil de Barcelona, el President de la Diputació de Barcelona, el Rector de la Universitat de Barcelona i les autoritats municipals de Mataró i d'Argentona. Els tres cotxes que entraven en servei foren beneïts pel rector de la Parròquia de Sant Josep.

Una gran gentada presencià la cerimònia i arrencà en forts aplaudiments quan els vehicles es posaren en marxa per portar les autoritats a Argentona on, a l'Hotel Solé, els fou servit un exquisit banquet. A la mateixa tarda, els tramvies inauguraven el servei públic, que es mantingué durant trenta anys.

Les causes de la seva desaparició foren diverses: l'envelliment del material i del traçat, la competència que representà el fet de posar-se cada dia més a l'abast del treballador l'adquisició de la motocicleta o l'automòbil; l'opinió pública que considerava els tramvies com vehicles lents, anacrònics i molestos; l'interès de l'Ajuntament de Mataró en suprimir el trànsit del tramvia pel centre de la ciutat... El cop de gràcia definitiu, però, el donà la forta tempesta dels dies 8 i 9 d'octubre de 1965, que produí el desbordament de la riera d'Argentona, que s'endugué el pont que la creuava, i del torrent d'en Boada, que inundà les cotxeres i la central elèctrica. Fou la fi del Tramvia de Mataró a Argentona; no així de TRANMASA, que continuà encara durant uns anys oferint el transport públic de viatgers entre Mataró i Argentona, Mataró i Granollers i Mataró, Dosrius-Canyamàs i Mataró Òrrius, per la concessió que posseïa d'aquestes línies d'autobusos.